

RISKIARVIO: Yksityisteiden kunnossapitoavustusten myöntämisperusteiden ja määrien päivitys

Laatijat: Kunnanjohtaja, elinympäristöjohtaja, maanrakennusmestari, yhdyskuntatekniikan päällikkö

Riskiarvio on tehty kunnan käytössä olevan riskiluokittelun mukaisesti. Riskiarvio on tehty siitä näkökulmasta, että kunta ei enää hoida yksityisteitä vaan avustaa yksityistiekuntia rahallisesti. Riskejä on pyritty arvioimaan sekä kunnan että yksityistiekuntien näkökulmasta.

Strategiset riskit

- toimintaympäristö:
 - Palvelutason heikkeneminen: kuntalaiset voivat tulkita muutoksen kunnan palveluiden vähentämisenä, mikä voi heikentää kunnan mainetta ja luottamusta.
 - Kunnan roolin muutos: kunta siirtyy operaattorista valvojaksi ja avustajaksi. Tämä voi vaikuttaa strategiaan tavoitteiden toteutumiseen mm. elinvoiman, saavutettavuuden ja alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmista.
 - Tieverkoston pitkän aikavälin kunto: jos tiekunnat eivät kykene ylläpitämään laatutasoa, kunnan alueen liikenneolosuhteet voivat heikentyä, mikä vaikuttaa yritystoimintaan ja asumisviihtyvyyteen.
- Hallintomalli ja johtaminen
 - Vastuurakenteen selkeyden heikkeneminen: muutoksessa osa kuntalaisista ei välttämättä tiedä, kenelle tienhoitoa koskevat asiat kuuluvat, mikä lisää yhteydenottoja kuntaan.
 - Tiekuntien toiminnan laatu: suuri vaihtelu tiekuntien hallinnollisessa osaamisessa voi alkuvaiheessa kasvattaa epätasaisuutta tieverkon kunnossapidossa.
- Päätöksenteko
 - Päättäjät eivät ole tutustuneet päätöksentekoaineistoon.
 - Lisääntynyt ohjaus- ja raportointitarve: avustusjärjestelmä voi vaatia tiiviimpää seurantaa ja sääntöjen kehittämistä päätöksenteon tueksi.

Taloudelliset riskit

- Tasapainoinen talous
 - Avustusbudjetin hallinnan epävarmuus: tie kuntien hakemusmäärät ja kunnossapitotarpeet voivat vaihdella vuosittain, mikä vaikeuttaa budjetointia.
 - Kustannusten siirtyminen pitkällä aikavälillä takaisin kunnalle: huonosti hoidetut tiet voivat johtaa merkittäviin korjaustarpeisiin, jotka saattavat lopulta kohdistua kunnalle esimerkiksi kriisitilanteissa.
 - Hallinnollisten kustannusten kasvu: vaikka operatiivinen tienhoito poistuu kunnalta, avustusten käsittely, ohjeistus ja valvonta voivat lisätä hallintokuluja alkuvaiheessa.

Operatiiviset riskit

- Toiminta
 - Hakemusprosessien ruuhkautuminen: avustusten käsittely voi kuormittaa kunnan elinympäristöpalveluiden toimialaa varsinkin alkuvuosina.
 - Palvelutason vaihtelu aiheuttaa palauteryntäyksiä: kuntalaiset saattavat edelleen ohjata yksityisteitä koskevat reklamaatiot kuntaan, vaikka vastuu on siirretty.
 - Yhteistyökyvyn puutteet tie kuntien kanssa: tie kuntien aktiivisuudessa ja viestintäkyvyssä voi olla merkittäviä eroja.
- Juridinen vastuu
 - Ristiriidat vastuukysymyksistä: kuntaa voidaan edelleen pitää vastuullisena vahingoista tai puutteista, jos vastuunjako ei ole selkeästi viestitty.
 - Riskit avustusten lainmukaisuudessa: avustusten myöntämisperusteiden on täytettävä yhdenvertaisuus- ja hallintolain vaatimukset. Puutteet voivat johtaa valituksiin.

Vahinkoriskit

- Ympäristö
 - Tie verkoston heikentyminen: puutteellinen kunnossapito voi aiheuttaa eroosiota, hulevesiongelmia ja ympäristövahinkoja, jotka voivat lopulta kohdistua kunnan vastuulle esim. ympäristönsuojelun näkökulmasta.
 - Talvikunnossapidon vaihtelu: lisääntynyt liukkaus tai aurasongelmat voivat johtaa onnettomuuksiin.
- Toimitilat, koneet ja kalusto
 - Urakoitsijariskit: tie kuntien kilpailuttamat urakoitsijat voivat käyttää vaihtelevan tasoista kalustoa, mikä vaikuttaa turvallisuuteen ja työn laatuun.

- Standardien puuttuminen: ilman kunnan ohjausta menetelmät ja turvallisuuskäytännöt voivat vaihdella suuresti.
- Palvelutuotannon turvallisuus
 - Liikenneturvallisuuden heikkeneminen: hoitotason vaihtelu voi lisätä onnettomuusriskiä, mikä voi epäsuorasti vaikuttaa kuntaan mm. mainehaittana.
 - Urakoiden työturvallisuus: tiekunnilla ei välttämättä ole osaamista valvoa urakoitsijoiden turvallisuusvelvoitteita.

Yhteenveto

- Kunnan näkökulmasta muutos vähentää operatiivista vastuuta, mutta tuo tilalle strategisia, taloudellisia ja hallinnollisia riskejä. Avustusjärjestelmään siirtyminen edellyttää selkeitä kriteerejä, avointa viestintää asukkaille ja tiekunnille. Riskien hallinnan kannalta keskeistä on varmistaa, että tiekunnille tarjotaan alussa riittävä ohjeistus, tuki ja koulutusta sekä vuosittainen tieinfo.